

Portret van Marie Romain Hamelin (1734-1798) Portret van Marie Jeanne Puissant (1745-1828)

Alexander Roslin (Malmö 1718 – 1793 Parijs)

Rijksmuseum Twenthe
Enschede

1781. Olieverf op doek, 73 x 59 cm

Beide rechtsonder gesigneerd en gedateerd: *Pt. p. le Chev. Roslin / 1781*

Herkomst: kunsthandel Åmells, Stockholm en Londen (2008)

Op de TEFAF (The European Fine Art Fair) in Maastricht hingen in maart 2008 bij kunsthandel Åmells twee portretten van de 18de-eeuwse Zweedse schilder Alexander Roslin. Zij beelden een voornaam Frans echtpaar af en vertegenwoordigen een type portret dat uniek is voor de Collectie Nederland. Met behulp van verschillende stichtingen en fondsen, waaronder de Vereniging Rembrandt, heeft het Rijksmuseum Twenthe deze pendanten kunnen aankopen.

Het echtpaar, Marie Romain Hamelin (1734-1798) en Marie Jeanne Puissant (1745-1828), werd door Roslin geportretteerd in 1781. Hamelin was *commis aux finances du Roy*, een hoge functie binnen het belastingwezen, zijn vrouw kwam uit een rijke familie in Rouen. De portretten die Roslin van hen maakte, zijn van hoge kwaliteit. De beide gezichten zijn subtiel gekarakteriseerd, sprekend en levendig; de stofuitdrukking van de glanzende modieuze kleding is bijzonder geslaagd. De schilderijen, afkomstig uit het familiebezit van graaf Jean de Bondy, verkeren in een uitstekende conditie. Retouches zijn bijvoorbeeld nauwelijks aanwezig.

ALEXANDER ROSLIN

Alexander Roslin (1718-1793) genoot als portrettist, werkend in olieverf en pastel, in zijn tijd groot aanzien. Hij werd als zoon van de arts Hans Roslin en diens vrouw Katarine Wertmüller geboren in Malmö en studeerde vanaf 1736 in Stockholm bij Georg Engelhard Schröder, portretschilder van koning Frederik I van Zweden. Schröder werkte in de traditie van bekende Franse portrettisten als Hyacinthe Rigaud en Nicolas de Largillière. Na zijn leertijd begon Roslin in 1745 aan een internationale loopbaan omdat in het verarmde Zweden geen emplooi voor hem was. Hij werkte gedurende twee jaar aan het hof in Bayreuth, waar hij onder andere een reeks portret-

ten van hofcomponisten en -musici in pastel vervaardigde voor de muzieksalon van het Neues Schloss. Vervolgens verbleef hij aan uiteenlopende hoven in Italië. Hij maakte kennis met het werk van de Italiaanse coryfeeën, waaronder hij vooral dat van Titiaan en Veronese waardeerde.

Dankzij een aanbevelingsbrief van Louise Elisabeth, de dochter van koning Lodewijk XV en latere hertogin van Parma, werd Roslin in 1752 geïntroduceerd bij het Franse hof en vestigde hij zich in Parijs. Belangrijk voor hem was de steun van Madame de Pompadour en de vriendschap met bekende schilders als François Boucher en Joseph-Marie Vien, met wie hij waarschijnlijk in Rome bevriend was geraakt. Vien introduceerde Roslin bij diverse leden van de Académie Royale de Peinture et de Sculpture. Al in 1753 – hij doorliep een ware bliksemcarrière – werd Roslin zelf lid van de Académie en nam hij deel aan de Salon. Het duurde niet lang of hij mocht zich, populair als hij werd onder de Franse adel, een van de best betaalde portrettisten in Parijs noemen. Voor jonge Zweedse kunstenaars die in Frankrijk studeerden werd hij een voorbeeld en stimulator.

In 1759 trouwde Roslin met de kunstenaar Marie-Suzanne Giroust (1734-1772), die hij via Vien had ontmoet. In 1768 maakte hij een prachtig verleidelijk portret van Marie-Suzanne, waarin zij de toeschouwer met een nauwelijks merkbare glimlach van achter een sluier en een waaier aankijkt. Het schilderij, dat zich thans in het Nationalmuseum in Stockholm bevindt, werd toen het tijdens de Salon was tentoongesteld, door de bekende criticus Denis Diderot omschreven als *très piquante*. Afgezien van zijn vrouw portretteerde Roslin allerlei andere kunstenaars, zoals de schilders Claude-Joseph Vernet, François Boucher en vanzelfsprekend Joseph-Marie Vien en de beeldhouwer Augustin Pajou. Ook

Portret van François Fagel (1740-1773)
Alexander Roslin
1762. Olieverf op doek, 60 x 49 cm
ICN, RIJSWIJK

schrijvers zaten voor hem model, onder wie Jean-François Marmontel.

STOCKHOLM, SINT-PETERSBURG, PARIJS

In 1774, twee jaar nadat zijn vrouw was overleden, keerde Roslin terug naar Stockholm om in dienst te treden van de nieuwe Zweedse koning, Gustav III, die door de bevordering van kunsten en wetenschappen zijn land tot grote culturele bloei bracht. *En route* van Parijs naar Stockholm bezocht de kunstenaar Amsterdam, waar hij gefascineerd raakte door de schilderijen van de Nederlandse 17de-eeuwse portrettist Bartholomeus van der Helst. Diens werk, zo schreef Roslin in één van zijn zeldzame ontboezemingen over kunst, kon hij niet uit zijn hoofd zetten en zou hij willen imiteren.

Uiteindelijk zou hij zijn loopbaan niet in Stockholm afsluiten. Al een jaar later werkte hij in Sint-Petersburg voor Catharina de Grote, van wie hij een portret ten voeten uit schilderde. Maar

Voor de verwerving heeft Rijksmuseum Twenthe steun gekregen van de volgende fondsen: Mondriaan Stichting, Vereniging Rembrandt, G.J. van Heek jr Fonds, Roelvinkfonds.

Parijs bleef hem trekken. In 1778 keerde hij, via kortere werkperiodes in Warschau en Wenen, in de Franse hoofdstad terug om er tot zijn dood te blijven. Hij zou er tot in 1791 diverse malen werk tentoonstellen op Salons. Tijdens deze tweede Franse periode portretteerde Roslin het echtpaar Hamelin.

Aan de Europese vorstenhoven was Roslin, bijgenaamd *le peintre suédois*, zeer geliefd. Het is veelzeggend dat zijn beroemde tijdgenoot Jean-Etienne Liotard, die eveneens furor maakte als rondreizend portrettist, zich in

1778 tijdens een bezoek aan het keizerlijk hof in Wenen beklagde over de concurrentie die Roslin hem aandeed.

Recentelijk werden Roslins kwaliteiten als portrettist onderstreept tijdens de grote overzichtstentoonstelling die in 2007-2008 in het Nationalmuseum in Stockholm werd gehouden en die in het Château de Versailles een vervolg kreeg als *Alexandre Roslin (1718-1793). Un portraitiste pour l'Europe*. Hier waren 65 topstukken te zien uit musea in Stockholm, Sint-Petersburg, Minneapolis, Versailles en

Parijs en uit diverse privéverzamelingen. De vitale rol die Roslin in de internationale 18de-eeuwse portretkunst speelde, is dankzij deze tentoonstelling veel beter zichtbaar geworden.

HET BELANG VAN DE PORTRETTE

De twee schilderijen die het Rijksmuseum Twenthe heeft aangekocht, zijn kenmerkend voor het latere werk van Roslin, van wie zich voor zover bekend geen portretten in andere Nederlandse openbare collecties bevinden.

Het *Portret van François Fagel* (1740-1773), dat Roslin in 1762 schilderde tijdens een verblijf van Fagel in Parijs, is via het Instituut Collectie Nederland in langdurig bruikleen bij een particulier. De nieuwe aanwinsten vertegenwoordigen een on-Nederlands type portret dat tot nog toe in geen enkel Nederlands museum aanwezig was. Zelfs belangrijke Franse portretten uit deze periode zijn hier in het algemeen een schaars goed. Weliswaar bezit het Rijksmuseum Amsterdam twee fraaie schilderijen van Louis Tocqué (nu

in bruikleen in het Rijksmuseum Twenthe), maar die zijn uit de jaren 1730. De portretten van Marie Romain Hamelin en Marie Jeanne Puissant zijn dus een belangrijke aanwinst voor de Collectie Nederland.

De verwerving past in het voornemen van het Rijksmuseum Twenthe om via enkele gerichte aankopen van kwalitatief hoogwaardige kunstwerken van buitenlandse kunstenaars een breder beeld te geven van kunst uit de periode 1680-1820 in het algemeen en van de 18de-eeuwse Nederlandse kunst in de

eigen collectie in het bijzonder. Gezien hun kwaliteit en aantrekkelijkheid vormen de werken van Roslin een prachtige aanvulling op de reeks portretten door de tijd heen, zoals de pendanten door Joos van Cleve, Jan Claesz., Johannes Verspronck en Cornelius Jonson van Ceulen, het aan Jan de Bray toegeschreven mansportret en het portret van een welgestelde dame door Tibout Regters ♦

Paul Knolle
Hoofd collecties Rijksmuseum Twenthe